

Козявкін В.І., Волошин Б.Д.

Метод проф. В. Козявкіна

**СИСТЕМА
ІНТЕНСИВНОЇ
НЕЙРОФІЗІОЛОГІЧНОЇ
РЕАБІЛІТАЦІЇ**

Блок кінезотерапії

Міжнародна клініка
відновного лікування
Трускавець
2004

Козьявкін В.І., Волошин Б.Д.

Метод проф. В. Козьявкіна

СИСТЕМА ІНТЕНСИВНОЇ НЕЙРОФІЗІОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Блок кінезотерапії

Запропоновано один із ефективних шляхів розв'язання важливої і гострої для суспільства проблеми дитячих церебральних паралічів, а саме: описано метод лікування, який уже здобув визнання у світі, за проф. В.І. Козьявкіним – Система інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації. Викладені концепція та особливості кінезотерапії в лікуванні за цією системою. Описані підходи та методи мобілізуючої гімнастики на етапах реабілітації, формування правильного рухового стереотипу з допомогою програми біодинамічної корекції. Акцент ставиться на активації мотивації, використанні нових інформаційно-технічних технологій та оригінальних технічних засобів. Показано особливості застосування методів корекції сенсорної дезінтеграції – музикотерапії, ритмічної гімнастики та арттерапії. Книга містить каталог вправ для занять мобілізуючою гімнастикою.

Видання призначене для дитячих неврологів, педіатрів, фахівців медичної та фізичної реабілітації, а також для батьків і самих пацієнтів.

© Міжнародна клініка відновного лікування, 2004.

Усі права захищено. Ні всю цю книжку, ні будь-яку її частину не можна відтворювати в жодній формі за допомогою жодних засобів без попереднього письмового дозволу *Міжнародної клініки відновного лікування*.

ISBN 966-7643-06-2

Передмова

Проблема органічних уражень нервової системи у дітей, зокрема дитячих церебральних паралічів (ДЦП), є однією з найактуальніших у дитячій неврології і в медичній реабілітації. Це обумовлено поширеністю цієї патології, поліморфізмом клінічних проявів, складнощами лікування в гострому та хронічному перебігах, високим

ступенем неповносправності хворих з порушенням їх соціально-побутової адаптації.

Нині в різних країнах світу застосовується значна кількість різноманітних методів реабілітації пацієнтів із цими захворюваннями. Серед цих методів найпоширенішими є нейророзвиткова терапія за Бобат, метод рефлексоломоції Войта та кондуктивна педагогіка Петьо. Ці реабілітаційні програми охоплюють різні аспекти впливу на дисфункцію центральної нервової системи, але у них недооцінюється значення патологічного впливу з боку суглобово-м'язового апарату хребта на подальший моторний та психічний розвиток хворої дитини.

Мій багатолітній досвід лікування дорослих хворих із різноманітними руховими порушеннями при вертеброгенних захворюваннях, із наслідками черепно-мозкових травм, інсультів, показав очевидну нормалізацію м'язового тону, поліпшення рухливості тулуба і кінцівок після здійснення біомеханічного впливу на хребет та великі суглоби. У середині 80-х років цей позитивний досвід було вперше застосовано для лікування хворих дітей із дитячими церебральними паралічами, для яких порушення тону та мобільності є основними симптомами важкого неврологічного дефіциту.

Із часом я помітив, що застосування класичних методів мануального впливу на хребет у дітей далеко не завжди є прийнятним і можливим, що пояснюється їх анатомо-фізіологічними особливостями. Тому засобами адаптації класичних методик мануальної терапії до дитячого організму було створено оригінальну техніку полісегментарної біомеханічної корекції хребта та великих суглобів.

Подальший досвід лікування хворих на дитячі церебральні паралічі показав, що при застосуванні цієї методики в організмі дитини формувалася новий функціональний стан. Він супроводжувався нормалізацією м'язового тону, збільшенням об'єму пасивних та активних рухів у суглобах, поліпшенням трофіки тканин, активацією психічних процесів. У більшості дітей відкривались нові можливості для подальшого удосконалення моторного та когнітивного розвитку, що висувало вимогу ширшого використання нових сучасних технологій медицини для їх розкриття, підтримки і всебічного розвитку. Виходячи з цього, була створена цілісна Система інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації (СІНР), яка спрямована на активацію внутрішніх компенсаторних можливостей пацієнтів та пластичності їх нервової системи.

Пропонована Вам книга – це спроба передати частинку нашого досвіду в лікуванні хворих на дитячі церебральні паралічі. Перший розділ описує значення проблеми хворих з обмеженими можливостями через ДЦП як у медичному, так і в соціальному плані. В ньому подана характеристика основних застосовуваних у світі методик реабілітації дітей з органічними ураженнями нервової системи. В другому розділі показано в чому полягає новизна і оригінальність системи інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації. Описано структуру СІНР, особливості наших підходів до реабілітологічної діагностики та класифікації церебральних паралічів, а також наведена характеристика основних компонентів СІНР. Важливе місце серед них посідає кінезотерапевтичне лікування, яке використовує рух як засіб реабілітації.

У цій книзі, яка є продовженням серії публікацій колективу Міжнародної клініки відновного лікування, описана концепція кінезотерапії в системі інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації, вказано на особливості наших підходів у порівнянні з іншими, широко відомими в світі методами лікування органічних уражень нервової системи. Особлива увага надана так званій мобілізуючій гімнастиці, яка, використовуючи нові можливості пацієнта, сприяє формуванню найбільш наближеного до фізіологічного стереотипу активних рухів.

Основний наголос у книзі зроблено на формуванні в пацієнтів своєї атури „пробудження”, активування мотивації до одужання шляхом використання екоконцепції інтер’єру нашої Міжнародної клініки відновного лікування, застосування методів ритмічної гімнастики, музикотерапії, арттерапії тощо.

Описана в книзі система біодинамічної корекції рухів з використанням найновіших технологічних досягнень допоможе читачам побачити якісний динамічний розвиток нашої системи реабілітації. Каталог вправ мобілізуючої гімнастики може стати як наочним посібником для спеціалістів реабілітологів, так і керівництвом до дії для батьків та самих пацієнтів.

Автори вважають своїм обов’язком висловити подяку всім, хто брав участь у підготовці цієї книги. Будемо вдячні за всі критичні зауваження, побажання та доповнення.

З повагою

Генеральний директор
Міжнародної клініки відновного лікування
Герой України
Доктор медичних наук, професор

Заслужений діяч науки і техніки України

В.І. Козявкін.

Зміст

Дитячі церебральні паралічі – патологія структури та функції	8
Соціальна значущість допомоги хворим з обмеженими можливостями	8
Причини виникнення та важливість раннього діагностування дитячих церебральних паралічів	9
Нейрофізіологічні механізми рухових порушень при ДЦП	11
Клінічні моторні патерни при різних формах ДЦП	13
Методики реабілітації пацієнтів із дитячими церебральними паралічами	15
Література	19
Система інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації (СІНР) – нова технологія в лікуванні ДЦП	21
Активна філософія в реабілітації за методом проф. В.І. Козьявкіна	21
СІНР – ефективна технологія лікування пацієнтів з ДЦП	23
Структура системи інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації	24
Діагностичний алгоритм СІНР	25
Класифікація ДЦП, адаптована до системи лікування за методом проф. В.І. Козьявкіна	27
Основні компоненти системи інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації	29
Література	33
Кінезотерапія – органічний складник методики реабілітації за методом проф. В.І. Козьявкіна	34
Історія становлення методик лікування з допомогою рухів	34
Термінологія методів лікування, які використовують рухи	38
Кінезотерапевтичні методи – основа для побудови оптимальної моделі активних рухів	43
Концепція мобілізуючої гімнастики в СІНР	44
Особливості мобілізуючої гімнастики в системі реабілітації за методом проф. В.І. Козьявкіна	45

Мобілізуюча гімнастика на етапах реабілітації у СІНР	47
Підсистема інтенсивної корекції	48
Підсистема стабілізації та потенціювання ефекту	54
Профіль заняття мобілізуючою гімнастикою	55
Дозування об'єму фізичного навантаження	57
Додаткові форми кінезотерапії в СІНР	59
<i>Література</i>	63
Формування правильного рухового стереотипу	
з допомогою програми біодинамічної корекції	64
Поняття про м'язові спіралі та їх роль в онтогенезі локомоцій	64
Біодинамічний коректор “Спіраль”	67
Програма біодинамічної корекції рухів	69
Ігровий комплекс на базі кистевого маніпулятора	69
Система мультивекторного моделювання рухів хребта з використанням віртуальної реальності та ігротерапії	71
Апарат “Дельфін-імітатор”	71
<i>Література</i>	72
Корекція сенсорної дезінтеграції з використанням засобів музики, танцю і образотворчого мистецтва	73
Музикотерапія в СІНР	73
Танцерухова терапія в реабілітації за методом проф. В.І.Козьявкіна	76
Використання елементів арттерапії в СІНР	80
<i>Література</i>	86
Каталог вправ для занять мобілізуючою гімнастикою за СІНР	87
Базовий блок для мобілізації хребта і периферичних суглобів	88
Блок для формування і поліпшення пересування і вертикалізації	96
Блок удосконалення функцій	103
Список скорочень	126

*Es ist nicht genug zu wissen, man muß auch anwenden,
es ist nicht genug zu wollen, man muß auch tun.*

Johann Wolfgang von Goethe

*Не досить знати – треба ще і застосовувати,
Не досить хотіти – треба ще і діяти.*

Йоганн Вольфганг фон Гете